

21.11.2022

Шести национален иновационен форум „Наука, технологично развитие и иновации: политики за растеж и развитие през следващото десетилетие“

Издаване на Томислав Дончев, Кмет на Община Габрово

Здравейте на всички!

Когато организираме подобен форум в Габрово, например в Техническия университет, аз обичам надълго и нашироко да разсъждавам относно различните модели за насърчаване на иновационните малки и средни предприятия, моделите, прилагани в България и по света, тяхната ефективност, мрежите от инкубатори, паркове, центрове за подкрепа и т.н. В случая ще обърнем нещата наопаки и ще говоря почти без никакви абстракции, съвсем описателно и емпирично, съвсем по кметски.

Щом сме в този формат, предполагам, че не подлежи на дискусия темата защо икономиката, базирана на знанието или иновационната икономика е нещо добро. Това не е нещо добро, защото Европейският съюз е казал така, а защото това е икономика, която гарантира много висока норма на печалба и е много конкурентна.

И доколкото тук присъстват представители на различни държавни институции, естествено първият въпрос, който се върти, е какво държавата може да направи в подкрепа на развитието на иновационната икономика или на високите технологии. Каква е ролята на държавата, какви политики трябва да крои държавата. Казано на битов език, как държавата може да помогне. Ще си позволя да оставя този въпрос на по-заден план, защото според мен малко повече вълнуваше въпросът как държавата може да пречи по-малко.

Преди около седмица в приемния ми ден дойде един много симпатичен възрастен човек, който носеше един документ и едно удостоверение, придружено със скица. Той беше ползвал услугите на моята администрация. И ми каза: господин кмете, това нещо го получих за три седмици или за един месец. Това е удостоверение и отзад има една скица. Аз казвам: да, услугата е изпълнена изцяло в срок. Той казва: и ми струваше 600 лева. Аз казвам: да, защото е било необходимо заснемане по частен път и т.н. Питам го какъв е проблемът. Той извади от една папка още един лист, който беше абсолютно същият, само че датата горе беше 1984 г. и ми каза: това същото нещо в 1984 г. техникът Иван ми го направи за два часа без пари. Ето там е проблемът: за какво са ти толкова хора, компютри, след като същото нещо, което в 1984 г. техникът Иван ми го направи за два часа, вие го правите за един месец и ми излиза 600 лева. Разбира се, можех да обясня на човека надълго и нашироко – промени в законодателството, отношения община – Агенция по кадастъра и т.н и т.н., но сещате се, че в тази ситуация каквото и да му обясня, има малко значение.

Очевидно е, че говоря за качество на административното обслужване. Между другото, това се случва в община Габрово, която е национален лидер в административното обслужване, абсолютен лидер в електронното управление сред общините и не веднъж е номинирана за една от най-напредничавите администрации. Освен нивото на административното обслужване говорим за нивата на корупционен натиск, доброто и прозрачно планиране, не веднъж вече стана дума за това нещо, особено то изкуство на институциите, когато работят с частен предприемач, по особено изкусен начин да си прехвърлят топката от една институция на друга. Дори когато в рамките на една институция вътре всичко е наред, не знам откъде идва този финес да се препратят човекът на друго място да му се довърши работата там, да не е при нас.

Разбира се, всички тези дефекти по отношение на услугите, които предоставя държавата – от тях страдат всички видове бизнес и всички предприемачи. Но високотехнологичните производства и иновационните компании са особено чувствителни към това. Това е сфера, където времето е най-скъпо, където хората са най-ценни, където въпросът „Къде?“ не винаги и най-често изобщо не е свързан с достъпа до ресурси, близост до пристанище. Това е бизнес, на който ако не му е изгоднo днес да е в Габрово, утре може да е в Плевен, вдругиден в Сърбия, а още по-вдругиден някъде в Азия.

Така че преди да започнем да кроим фини, добре планирани и ефективни системи за подкрепа от страна на държавата във всичките й институционални форми, задължително първият въпрос е как да пречим по-малко. А иначе, говорейки за държавната подкрепа или за някаква целенасочена и синхронизирана държавна политика, аз в случая имам моралното право да говоря за ангажиментите на местната власт. Въпреки това ще си позволя един коментар, че на държавно ниво политиката по отношение на насърчаване на иновационната икономика се характеризира с известна доза малодушие. Имам чувството, че вече две десетилетия държавата не може да събере смелост и да каже: ето това е секторът, дори ако щете, това е регионът, който има най-голям шанс за растеж, където ние смятаме на базата на един внимателен анализ, на базата на един добър диалог, че има най-голям шанс нещата да се получат. Като че ли липсва политическа смелост да се вземе едно конкретно решение на базата на едно добро планиране и да се върви в една конкретна посока, дори това да означава, че ние ограничаваме някого.

По тази причина стигаме до настоящата ситуация, която е резултат от планирането до момента. Това е една дисперсия на разходите, където пример за това е Оперативната програма „Конкурентоспособност“. Макар че има мерки, които звучат оптимистично в тази посока, там по-скоро подходът е как да дадем на максимално много компании пари. Което не е лошо и може би има добро отражение върху българската икономика, но не и върху иновационния потенциал.

Споменахме каква е ролята на държавата. Каква е ролята на местните власти? Коментирахме вече административното обслужване. Тук ще си позволя, за да не повтарям, само един нюанс по отношение на електронното правителство. Примерно ние в община Габрово поддържаме почти пълен списък от услуги, които могат да се предоставят по електронен път, през интернет. Факт е, че тези услуги са относително рядко използвани от гражданите, по-често от бизнеса. Дълбокият смисъл да съществуват такива услуги, защото и разработването и внедряването им е относително сложно и скъпо, дълбокият смисъл да съществуват те, е именно заради тези, които ги ползват. Това е малък кръг фирми, на които времето им е скъпо, които могат да ползват тази услуга и ние сме щастливи, че можем да спестим от тяхното време. Разбира се, местните власти нямат правомощия, свързани с институции в сферата на науката и висшето образование, но ние правим максимално възможното да инвестираме в образованието. Изобщо разходите за образование са близо една трета от общинския бюджет, като само за изминалата година институциите в образователна инфраструктура са над 10% от бюджета.

В стремежа си да създадем максимално добра среда се опитваме да поддържаме възможно най-ниски нива на местните данъци и такси. Местните данъци в Габрово са най-ниските в страната, те са минималните. Това не е за подценяване. Въпреки че вземанията от страна на общините като цяло са малка част от разходите, които фирмите правят по отношение на държавата, обръщам внимание на това, че по отношение на абсолютния размер стойността на плащанията в различните общини има разлика от порядъка на пъти. Така че това изобщо не е за подценяване.

Понеже като нишка от самото начало на дискусията присъства темата за средствата от Европейския съюз, тук ще споделя една относително еретична идея. Аз считам, че средствата от Европейския съюз, специално тези, предназначени за инфраструктура, имат огромно значение, може би по-голямо от Оперативната програма „Конкурентоспособност“ по отношение на създаването на среда за бизнес. Не говоря само за пътища, говорим за всякакви други инфраструктурни подобрения. Вчера вечерта с част от екипа ми спорихме, точно когато говорим за ценните, образованите хора, които трябва да сторим всичко възможно, за да се чувстват добре в Габрово, кое е по-добро за тях – те да ходят на работа по един брилянтно асфалтиран път, по който нито една копка, това е традиционната рецепта за добрата инфраструктура, или е по-важно за тях в града да има примерно достатъчно добри ресторанти, театър и кино? Или да има добри детски градини. Кое е по-важно за тях? Може да се поспори. Със сигурност е най-добре да имаме всичко накуп, но ако трябва да избираме? Дори да имаме минимални данъци, дори да имаме брилянтна инфраструктура, дори да имаме перфектни административни услуги, ако ние не създадем условия хората в съответния регион да живеят и да се чувстват добре, те просто няма да останат там, дори и да им даваме по 10 хил. лева заплата. Просто няма да останат там.

Тук именно е голямата отговорност на местните власти, когато говорим за създаване на подходящи условия за правене на бизнес. Иначе аз с удоволствие бих разсъждавал за естествените предпоставки, за тези предпоставки, които са изкуствено създадени. Когато говорим за естествените предпоставки, много ми е любим примерът с много високия успех в работата на Института по пустинно земеделие в Израел, когато говорим за естествените предпоставки и, разбира се, за тези, които са създадени изкуствено.

Как се получават нещата при нас? Освен всичко, което изредих като част от критичните фактори ние да имаме добра местна икономика, в това число с много силен иновационен потенциал, с добри високотехнологични предприятия, част от наградните днес, един от критичните фактори е наличието на Техническия университет като научен център, като институция, която променя човешките ресурси, които съществуват на територията на общината. Разбира се, университетът сам по себе си не е достатъчен, огромна част от предприятията, в които се разработват иновации, които разработват нови технологии, които правят патенти, са пряко или опосредствено свързани с Техническия университет. Това са или бивши кадри на университета, или самото предприятие работи в пряко взаимодействие с университета.

Когато говорим за Габрово, не е без значение, че ние имаме добри традиции. В крайна сметка говорим за град, в който индустрията се развива доста повече от сто години.

Това, което обикновено липсва понякога на брилянтната рецепта, защото ако създадем всичко, което казах преди малко, няма абсолютно никаква гаранция, че ние ще получим като резултат, примерно ще започнат да никнат високотехнологични предприятия, това, което прави нещата възможни, това е лидерството – това е човекът или хората, които са в състояние да гарантират доброто междуинституционално взаимодействие, да тръгнат напред и да поведат другите. Дори да имаме всички останали предпоставки, без точно тази последна щипка нещата няма да се получат.

Разсъждавайки за алхимията, която може да позволи едно място да се превърне в център на високите технологии, от значение са и големите, и малките неща. Това, последното, което ще кажа, го приеете като провокация. От около година и половина се опитваме да правим следното. Ако някой има повод да копае по улиците на града, ние влизаме във взаимодействие с него и се спазряваме в добрия смисъл на думата да полагаме една тръба в изкопа, който прави. По този начин за около година и половина – две само за разходи от порядъка на 10-15 хил. лева ние успяхме да си положим в града няколко километра траса, което ние използваме за средствата на видеонаблюдението, но към което в момента има много силен, да не кажа истеричен интерес от страна на компании, които осигуряват кабелен интернет, телевизионни компании и т.н. Това на нас до момента ни струва 15-ина хиляди лева. И аз претендирам, че значимостта за местната икономика, в това число и иновационната, специално тази в сферата на информационните технологии, от това мероприятие вероятно е с пъти по-висока отколкото един добър, успешен проект по някоя от рамковите програми. Трябва да се обръща внимание и на големите, и на малките неща. Благодаря.